

406 KOTNA OMARA ZA SHRANJEVANJE OBLEK

Kraj: Štajerska?

Čas: 18. stoletje

Material: smrekov les, poslikana

Mere: v - 174 cm, š - 83 cm, g - 47 cm

Pridobljeno: Dar: Janko Mlakar, Ljubljana, 29. 10. 1997

Inventarna številka: EM 18275

Konstrukcija: Stene omare so vdelane v pod, ki so ga nosile prečne letvaste noge, kakršne so bile pogoste v 18. in 19. stoletju pri skrinjah; v našem primeru noge manjkajo, vidne pa so njihove sledi. Zadnja stena omare je sestavljena iz treh desk, stranski dve iz dveh, čelna stran pa iz dveh stranskih in iz enega kosa izdelanih enokrilnih vrat ter ene deske nad njimi. Stranice so med seboj povezane s tesnimi ogelnimi zvezami, s t.im. rogličanjem ("cinkanjem"), zadnja stena pa s kovaško izdelanimi žebli.

Plastične prvine omare predstavljajo profilirane letve na njenem gornjem robu. Spodnja okrasna letev manjka. Omara ima enokrilna vrata, širine 40 cm, ki so zgoraj polkrožno oblikovana.

Zunanost omare: Omara je izdelana iz smrekovega lesa in je poslikana. Vrata omare imajo dva 20 cm visoka panta izdelana iz kovanega železa, ki sta pritrjena s kovaško izdelanimi žebli. Tudi ključavnica na vratih je izdelana iz kovanega železa in deluje kot zapah; podobno kot ključavnice na skrinjah iz 18. in zgodnjega 19. stoletja. Vrata so vzdolž zapiralne strani izrabljena in so ob ključavnici do 2 cm ožja, tako da se s ključavnico ne zapirajo več. Zato so omari kasneje dodali leseno zapiralo, ki je pribito z industrijsko izdelanimi žebli.

Poslikava: Omara je grundirana z rjavo barvo in na to podlago so izmenično naslikane sivo-srebrne in črne prečne črte, v katere je v klejno škrobno podlago vgrebena štiritračna valovnica. S preprostim črtastim geometrijskim vzorcem in kompozicijo je dosežen zelo razgiban likovni izraz poslikave, ki daje izreden

Kotna omara za shranjevanje oblek (Foto: Irena Keršič, 1997).

estetski učinek. Enakovredno sta poslikani le čelna stran omare in leva stranica. Omara je bila očitno narejena za določen prostor v kotu in sta temu primerno poslikani le dve vidni stranici.

V našem kulturnem prostoru poznamo z geometrijskim vzorcem krašene predvsem tesarske skrinje z vrezanim geometrijskim vzorcem, ter renesančne poslikane skrinje, z bolj risano kot slikano poslikavo. Omare s takšnim vzorcem so bolj redke.

408

Notranjost omare: Omara je rabila za shranjevanje obleke in dragocenosti (skrivna polica). Na dnu ima dve polici ter na levi stranici zgoraj dve. Na čelni stranici ima nad vrati skrivno polico. Na zadnji steni ima tri lesene cveke za obešanje, na desni stranici dva in enega na čelni steni, desno od vrat, ter dva pod policami na levi stranici.

Opombe: Glede na inventarje kmečkih domov z različnih slovenskih dežel in glede na to, kaj hranijo v muzejskih zbirkah, lahko sklepamo, da so bile omare vse do 19. stoletja na kmetijah redke pohištveni kos, znani primeri iz muzejskih in zasebnih zbirk ter različne navedbe pa pričajo, da so bile vse do 20. stoletja na kmetijah bolj pogosto v rabi omare za shranjevanje jedil. Obleko so shranjevali še vedno v skrinjah, saj domnevno vse do 18. stoletja na kmetijah sploh niso poznali omar za obleko. Te so se pri nas uveljavile relativno pozno, bile so redke še v prvi polovici 19. stoletja.

Žal za novo pridobljeno omaro zaenkrat ne poznamo socialnega izvora. Lahko le rečemo, da je bila poseben tip hrabrenega pohištva, ki se v krašenju prilagaja naročniku za točno določen prostor.

Sedaj omara čaka, da pride na vrsto za restavriranje v naši restavratorski delavnici.

Tovrstnih omar je v slovenskih muzejskih zbirkah malo. Pokrajinski muzej v Celju hrani dve omari, ki imata podobno konstrukcijo, enokrilna vrata in pod njimi predal, pa tudi poslikani sta s podobno črtasto poslikavo. Obe sta s prve polovice 19. stoletja, ena ima letnico 1818, druga 1830. Znana je še podobna poslikana omara v privatni lasti. Poslikana je sicer z identičnim geometrijskim vzorcem, le da so barve drugačne. Na rjavem grundu je črtasta poslikava s štiritračno valovnico v zeleni in oranžni barvi. Konstrukcija te omare je drugačna, deske stranic in tudi stranskih desk čelne fasade se podaljšajo v noge. Pod vrati ima ta omara predal.

Irena Keršič

Uporabljena literatura:

Gorazd MAKAROVIC, Slovenska ljudska umetnost, Ljubljana 1981.

Leopold SCHMIDT, Armin Müller, Bauernmöbel im Alpenraum, Österreich, Südtirol, Bayern, Schweiz, Innsbruck 1982.

Gisind M. RITZ, Alte geschnitzte Bauernmöbel, München 1986.

Möbel aus Franken: Oberflächen und Hintergründe, Ingolf Bauer (ur.), München 1991.